

Sygn. akt V CSK 546/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 czerwca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Jan Górowski

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa "N." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w R.

przeciwko Bank [...] Spółce Akcyjnej

w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 25 czerwca 2015 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w G.

z dnia 28 lutego 2014 r.,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od skarżącego na rzecz
powoda 1800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 28 lutego 2014 r. oddalił apelację pozwanego Banku [...] S.A. w W. od wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 8 października 2013 r., którym zasądzono na rzecz powoda N. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R. 61 300,85 zł z ustawowymi odsetkami.

Z ustaleń wynika, że powód, posiadający rachunek bankowy w [...] Banku S.A. w K., zlecał drogą elektroniczną przelewy środków pieniężnych na rzecz swoich kontrahentów. Dane do przelewów zleconych w latach 2007 - 2008 wpisywała księgowa powoda, K. K., która wpisywała prawidłowe nazwy i adresy wierzycieli, lecz wprowadzała swój numer rachunku bankowego w [...]Banku i Banku [...]. Prezes zarządu powodowej spółki zatwierdzał przelewy nie dokonując ich sprawdzenia. Pozwany bank w większości wypadków nie weryfikował zgodności numeru rachunku bankowego z nazwą beneficjariusza, lecz księgował przelewy na rachunku bankowym K. K., pomimo innego oznaczenia odbiorcy. Suma dokonanych w ten sposób za pośrednictwem pozwanego przelewów wynosi 122 601,70 zł. Wrywkowa weryfikacja zgodności numeru rachunku i nazwy beneficjariusza przez pozwany bank doprowadziła do wykrycia nieprawidłowego przelewu na rachunek K. K. środków przeznaczonych dla A. M. W tym wypadku bank zwrócił powodowi nieprawidłowo przelane środki. K. K. została skazana za przestępstwo z art. 286 § 1 w związku z art. 12 k.k. popełnione na szkodę powoda.

Rozważając odpowiedzialność odszkodowawczą pozwanego banku, realizującego przelewy, Sąd Rejonowy uznał, że przepisy art. 354 k.c., oraz art. 50 i 64 ust. 1 Prawa bankowego nakładają na bank obowiązek dołożenia szczególnej staranności, gdy chodzi o zapewnienie bezpieczeństwa przechowywanych środków pieniężnych. Każdy bank uczestniczący w wykonaniu polecenia przelewu zobowiązany jest do realizacji polecenia przelewu zgodnie z jego treścią, a to oznacza również obowiązek sprawdzenia zgodności numeru rachunku bankowego i oznaczenia odbiorcy środków pieniężnych. Niewykonanie tego obowiązku przez pozwany bank spowodowało wyrządzenie powodowi szkody. Kwota dochodzona pozvem odpowiada połowie wysokości szkody, bowiem powód

uznał swoje przyczynienie do jej powstania poprzez brak kontroli nad działaniem zatrudnionej w spółce księgowej.

Sąd Okręgowy, oddalając apelację pozwanego, podzielił dokonane w sprawie ustalenia faktyczne i ocenę prawną. Zwrócił uwagę na fakt, że tylko pozwany, jako bank odbiorcy, miał możliwość sprawdzenia, czy środki pieniężne przelewane są na rachunek odbiorcy oznaczonego w zleceniu. Sąd ten wskazał, że wprawdzie przepisy prawa bankowego nie nakładają na bank obowiązku sprawdzenia zgodności numeru rachunku i nazwy beneficjariusza przelewu, jednak taki obowiązek wynika z przepisów ogólnych, tj. art. 354 § 1 i art. 355 k.c. stanowiących, że dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią, w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu, działając z należytą starannością. Zawodowy zaś charakter prowadzonej przez bank działalności wymaga stosowania podwyższonego miernika staranności. Przepis art. 64 prawa bankowego ma charakter bezwzględnie obowiązujący i przewiduje gwarancyjną odpowiedzialność banku, mającą na celu ochronę klientów banku. Odpowiedzialności tej nie mogą wyłączyć akty niższego rzędu, w tym zarządzenia Prezesa NBP. Sąd Okręgowy nie podzielił podnoszonego w apelacji pozwanego zarzutu, że odpowiedzialność odszkodowawcza banku powinna podlegać ocenie uwzględniającej prounijną wykładnię prawa, zgodnie zaś z dyrektywą nr 2007/64/WE banki nie mają obowiązku weryfikacji oznaczenia beneficjariusza przelewu. Dyrektywa ta została implementowana do polskiego systemu prawnego ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych, zatem jej postanowienia nie mogą się odnosić do stanów faktycznych zaistniałych wcześniej.

Wyrok Sądu Apelacyjnego pozwany zaskarżył skargą kasacyjną, opartą na podstawie naruszenia prawa materialnego. W ramach tej podstawy zarzucił naruszenie art. 64 ustawy - Prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych oraz art. 354 § 1 k.c. przez błędną wykładnię i uznanie, że wyłączenie odpowiedzialności banku za skutki realizacji przelewu zawierającego błędny numer rachunku bankowego jest sprzeczne z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, oraz, że na banku spoczywa obowiązek weryfikacji zgodności numeru rachunku bankowego z oznaczeniem beneficjariusza przelewu, a także przez uznanie,

że wykonanie takiego obowiązku stanowi o dochowaniu należytej staranności oraz ma znaczenie dla osiągnięcia celu społeczno-gospodarczego zobowiązania. Ponadto zarzucił naruszenie art. 354 § 1 k.c. i art. 355 k.c. w związku z art. 64 prawa bankowego przez zaniechanie ustalenia, że należyta staranność banku należy oceniać w świetle Dyrektywy 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, a także naruszenie postanowienia § 11 zarządzenia Prezesa NBP nr 5/2002 z dnia 6 maja 2002 r. w sprawie sposobu numeracji rachunków bankowych przez jego niezastosowanie oraz art. 375 k.c. przez jego niezastosowanie i pominięcie zarzutu, które pozwanemu jako dłużnikowi solidarnemu przysługiwały wobec powoda, to jest zarzutu, że powód wiedział i wyraził zgodę na identyfikację beneficjariusza polecenia przelewu wyłącznie według numeru rachunku bankowego oraz na wyłączenie odpowiedzialności banków pośredniczących w realizacji transakcji w przypadku błędnego wskazania numeru rachunku bankowego.

W konkluzji wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o jego uchylenie i uwzględnienie apelacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Dochodzone w sprawie roszczenie dotyczy odpowiedzialności banku uczestniczącego, jako dostawca usług beneficjariusza przelewu, w realizacji transakcji polegających na przelewie środków pieniężnych dokonywanych w latach 2007-2008. Odpowiedzialność ta określona została w art. 64 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 128). Przepis ten, w brzmieniu obowiązującym w stanie prawnym obejmującym wskazany okres, stanowił, że jeżeli polecenie przeprowadzenia rozliczenia pieniężnego złożone przez posiadacza rachunku bankowego jest wykonywane przez kilka banków, każdy z tych banków ponosi wraz z pozostałymi solidarną odpowiedzialność wobec posiadacza rachunku za szkody spowodowane niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zlecenia.

Oceniając charakter odpowiedzialności banku określony w tym przepisie, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 205/08 (niepubl.) wskazał, że przepis ten statuuje szczególną odpowiedzialność ustawową typu

gwarancyjnego, zapewniającą w sposób szczególny i szeroki ochronę klientów banków. Ocenę tę należy podzielić z tym zastrzeżeniem, że ta szczególna, samoistna i osobista odpowiedzialność *ex lege* banku, który nie jest związany z poszkodowanym umową, jest usytuowana w reżimie odpowiedzialności deliktowej. Skreślenie zaś zdania drugiego tego przepisu o treści „Wolny od odpowiedzialności jest bank, który udowodni, że szkoda nie powstała z jego winy” ustawą z dnia 1 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 9, poz. 87) oznacza, że banki obciążone zostały solidarną odpowiedzialnością na zasadzie ryzyka. Zwrócić należy uwagę, że przepis ten, odmiennie niż inne przepisy dotyczące odpowiedzialności na zasadzie ryzyka, nie określa przesłanek egzoneracyjnych, należy zatem uznać, że jego celem było zaostrzenie odpowiedzialności banków uczestniczących w realizacji przelewu.

Obrona pozwanego banku sprowadzała się do twierdzenia o braku obowiązku weryfikowania zgodności numeru rachunku bankowego z oznaczeniem beneficjariusza przelewu. Wskazywał jako przesłankę egzoneracyjną stosowanie do realizacji przelewów systemu rozliczeń poprzez weryfikację numeru rachunku bankowego według tzw. standardu NBP, wprowadzonego zarządzeniem Prezesa NBP nr 5/2002 z dnia 6 maja 2002 r. w sprawie sposobu numeracji rachunków bankowych prowadzonych w bankach (Dz. Urz. NBP 2002, nr 8, poz. 20 ze zm.). Zgodnie z tym zarządzeniem, identyfikacja beneficjariusza przelewu następowała na podstawie numeru rachunku bankowego. Nie można jednak uznać, aby wskazane zarządzenie Prezesa NBP zwalniało bank od odpowiedzialności określonej w art. 64 prawa bankowego. Przede wszystkim należy wskazać, że złożenie polecenia przelewu zawiera nie tylko dyspozycję obciążenia oznaczoną kwotą posiadacza rachunku, lecz również dyspozycję uznania tą kwotą rachunku wierzyciela także przez inny bank, prowadzący rachunek wierzyciela. Skoro w narzucanych przez banki formularzach zlecenia przelewu należy wpisać nie tylko numer rachunku bankowego beneficjariusza, lecz także jego nazwę, to należy uznać, że wszystkie te dane powinny mieć dla banku znaczenie. Jak wskazał Sąd Najwyższy w przytoczonym wyroku w sprawie I CSK 205/08, zarówno bank zleceniodawcy, jak i bank beneficjariusza zobowiązane są do realizacji polecenia przelewu zgodnie z jego treścią, zatem, w razie stwierdzenia

niezgodności w treści polecenia przelewu, bank nie powinien go realizować. Podzielić należy ocenę, że obowiązek dokonania sprawdzenia zgodności numeru rachunku i nazwy beneficjariusza należy wywodzić z ogólnych kodeksowych zasad wykonywania zobowiązań, określonych w art. 354 § 1 i 355 k.c., tym bardziej, że to właśnie pozwany, jako prowadzący rachunek bankowy K. K. miał możliwość dokonania tej weryfikacji, a przy ostatecznym zaksięgowaniu przelanych środków na rachunku beneficjariusza powinna być dochowana należyta staranność. Trzeba też zwrócić uwagę, że wspomniane zarządzenie, jako akt podustawowy, nie może zmieniać zasad odpowiedzialności wyrażonych w art. 64 prawa bankowego.

Powyższe uwagi odnoszą się do stanu prawnego istniejącego w latach 2007-2008. Stan prawny uległ zmianie na skutek implementowania do polskiego systemu prawnego Dyrektywy 2007/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego... (Dz. U. UE L. 2007. 319. 1) ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz. U. Nr 199, poz. 1175. Zmiana polegała m.in. na oznaczeniu dotychczasowej treści art. 64 prawa bankowego jako ust. 1 i dodaniu ust. 2, zgodnie z którym nie stosuje się tego przepisu do usług płatniczych uregulowanych w ustawie o usługach płatniczych. Ustawa ta inaczej uregulowała odpowiedzialność banków, wskazując sposób wyraźny, że bank ma obowiązek weryfikacji jedynie wskazanego w zleceniu przelewu numeru rachunku bankowego, a ryzyko wskazania błędnego numeru obciąża zlecającego. Zdaniem skarżącego, orzekające w sprawie Sądy miały obowiązek dokonania wykładni stosowanych w sprawie przepisów w świetle dyrektywy, pomimo braku jej implementacji w dacie realizacji przelewów, bowiem przynależność do Unii Europejskiej nakłada powinność prounijnej wykładni prawa. W związku z tym zarzutem należy przyznać rację skarżącemu, że prounijna wykładnia prawa jest powinnością sądów. Nie znaczy to jednak, że taki obowiązek istniał w rozpoznawanej sprawie. Przede wszystkim, dyrektywa, na którą skarżący się powołał, nakładała na państwa członkowskie obowiązek jej implementacji do krajowych porządków prawnych do dnia 1 listopada 2009 r., zatem dopiero począwszy od tego dnia można mówić o skutkach braku implementacji, w tym o wykładaniu przepisów krajowych w jej świetle. Wprowadzenie dyrektywy do polskiego systemu prawnego nastąpiło

z opóźnieniem, bo dopiero w 2011 r. Nieterminowa bądź niepełna implementacja dyrektywy może, w określonych wypadkach, prowadzić do bezpośredniego powoływania się na jej postanowienia, jednak, co do zasady, tylko w sporach pomiędzy jednostką a organami władzy publicznej. Szersze odnoszenie się do tej kwestii jest zbędne wobec stwierdzenia, że zdarzenia wyrządzające szkodę miały miejsce w 2007 i 2008 roku, zatem jeszcze przed upływem oznaczonego w dyrektywie terminu.

Zarzut naruszenia przepisu § 11 zarządzenia Prezesa Narodowego Banku Polskiego nr 5/2002 z dnia 6 maja 2002 r. uchyla się spod kontroli kasacyjnej, bowiem zarządzenie takie nie mieści się w kategoriach źródeł powszechnie obowiązującego prawa, wymienionych w art. 87 Konstytucji, a tylko takie mogą być powołane w podstawie kasacyjnej.

Naruszenia art. 375 k.c. polegać miało na pominięciu zarzutu, że powód wiedział i wyraził zgodę zarówno na identyfikację beneficjariusza polecenia przelewu wyłącznie według numeru rachunku bankowego, jak i na wyłączenie odpowiedzialności banków pośredniczących w realizacji transakcji w przypadku błędnego wskazania numeru rachunku bankowego. Należy jednak zwrócić uwagę, że naruszenie prawa materialnego może polegać albo na błędnej wykładni, albo na wadliwym zastosowaniu określonego przepisu prawa. Nie może natomiast polegać na pominięciu zarzutu procesowego. Tego rodzaju zarzut musi być oparty na wskazaniu konkretnie oznaczonych przepisów proceduralnych, których naruszenie prowadziło do niedokonania określonych ustaleń, pominięcia całości czy części zgromadzonego w sprawie materiału, albo innych jeszcze uchybień natury procesowej, mogących mieć wpływ na wynik sprawy. W podstawie skargi kasacyjnej takich przepisów nie przytoczono, zarzut naruszenia art. 375 k.c. należy zatem uznać za bezzasadny.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.